

עין משפט‏ **ג**ר מצוה

ל א ב ג מיי פ"ד מהל' ענדום יוה"כ הלכה ב':

»

מוסף רש"י

בנוזיקין הוזה. לא היו גדולים בכל גמרא של ד' סדרים אלא בתלמי דבי שלני (ברכות ב.) כל הגמרא שלהן לא הוה אלא בסדר מיוקן, שלא היו מרזין כל כך לרשע (סנהדרין קז.). בבית הדיצוקן. פוסל (יומא נב.). עוברי דרכים. מתפללים שלא ירדו גשמים (שם). עבדי שולטן. עושה מלחמה (שם נט.) והנינא בנחת. שאין לי זרעה בשמות (שם). בשביל חנינא בני. הוא ר' חנינא בן דוסא, וימיו היה קול זה יולא (תולין פג.). דיו בקב חרובין. מתפנתם בלער ובלמאס (שם).

»

רבינו חננאל

בנוזיקין הוזה ואנן מתנינן טבא, וכי הוזה רב יהודה מטי בהאשה שכובשת ירק בקידרה, ואמרי לה זיתים שכבשן בטריפיהן, זו היא משנה בעוקצין פרק ב', הוה א' היה דרב ושמואל קא חזינא חבא, כלומר זו קושיא גדולה היא, ואנן האידנא מתנינן י"ג מתיבתא בעוקצין, אלא מה יעשו פרנסי גדולי הדור שאין דורן יפה. רב יהודה שלף מסניה למביע רחמי אמטרא, אתחזי ליה חלמא אי שלפת אחרינא חתריב עלמא. הווא דבעל גריה, נגריה רב יהודה ומי, אכלו ביה קוצני. הלשונן עליו שהמית אדם. פי' אכלו, קראו עליו מלשונות, כדמתרגמינן קרא ברוך אל תחשון, אכלי. בעא שבור מלכא לעצוריה כו'. ר' חנינא בן דוסא הוה אזיל באורחא אתא מיטרא אמר רבון העולמים כל העולם בנחת וחנינא בצער פסק מיטרא. כי אתא לביתה אמר כל העולם בצער וחנינא בנחת אתא מיטארא. אמר רב יוסף מאי אחני צלותא דכהן גדול, דהוה מצלי ביום הכיפורים יהי רצון מלפניך שאם תהיה השנה הזאת שחונה תהיה גשמים ואל יכנס לפניך תפילת עוברי דרכים שמתפללים לפסוק המטר, הנה ר' חנינא מתפלל ופסק המטר. ועוד היה מתפלל ואל יעידו עבד שלטון מרבית יהודה, ואל יהיו עמך בית ישראל צריכון זה לזה לפרנסה. בכל יום בת קול יוצאה כל העולם כולו ניוון בשביל חנינא בני וחנינא בני דיו בק חרובין מנרב שבת לערב שבת.

כד:

ה"ג בנוזיקין הוה. למודס לא היה גדול אלא בסדר נוזיקין: **שכונשם ירק בקדירה**. במסכת פ' [טהרות] היא צפ' שני (מ"א) גבי ידות מיירי דקיי"ל (עוקצין פ"א משנה א) כל ידות האוכלין אס נגעה טומאה צהן נטמא גם האוכל הנרץ לידות **דיד** מכנים ומוציא כדאמרינן

צהעור והרוטצ (חולין דף קיט.) מכל האוכל לרצות הידות וקמני הסס אשה שהיא כונשת ירק לידות שלהן טהורין דכשהיא עולרת אותם הידות משתצרות וא"ל ליעול הירקות לידות שלהן שנשמע ונפסק האוכל מן היד מחמת כנישה: **כונשם**. שול"ץ בלע"ז עולרת שיאל המשקה שלהן ויבשל. דרך אשה צך כונשת ירק ממים שישתמרו לזמן מרובה: **טהורין**. העלין והקלחין: **ואמרי לה**. כי מטא לאידך צפרק שני (דעוקצין משנה א) זיתים שכבשן צטרפיהן כתרגומו עלה טרפא (בראשית ח) עלין שלהן דהיינו ידות: **טהורין**. הידות להציא טומאה לאוכל דתו לא חזי למהוי צית

י: **הוויוס דרב ושמואל**. עומק גדול. ולא הוה נהירא ליה: **פליסר מסיבסא**. שלש עשרה ישיבות איכא צהך מתא דגמרי מסכת עוקצין: **כי הוה שליף חד מסאנא**. משום עיניו: **דחזא מידי**. חס ושלוס צעוצדי ציסי: **פרצי בריפסא**. זורקים אותה זה לזה א): **ניעשיי**. יעשנו שיאל לחזן: **אכוספא דסמרי**. על כלי מלא תמרים או פסולת של תמרים: **קאימנא אנהר פפא**. ההוא יומא דעצד רצ יהודה הכי: **חלא**. חול: **דסמידא**. סולת וסן עמנן מוכרין אותו: **אמר לנו מעשה נסים כו'**. וצמה דאפשר להמרחק ממעשה נסים יותר טוב ונכון פ): **דפרזינא**. מקוס: **גנא**. מלקוח: **איפרא הורמיו**. כך שמה. איפרא חן. פיופי שדים היה לה: **מאי היא**. מאי עבד להו: **אמר**. ליה. לכל אימת דעבי מיטרא: **וימנא**

סדר תעניות אלו פרק שלישי תענית

דמיטרא הוה. ואפילו לא צעו נמי אמי מיטרא: **שלחה ליה לרבא**. דרחמנא ליה לרבא: **אזוסינו ספרו לנו פועל פעלה כימיאס כימי קדם**. שהיית מפליא להם נסים ה): **עד דשפיך מרזבי דליפורי**. שקילחו מים מן המרזיבות עד ששוטפין בחולות ויורדין ושופכין: **לדיגלא**. לנהר חדקל: **אשני מטסר**. אל תשכב במטמך הלילה: **בסריני**.

שרלו שדים להורגו וחתכו את מטמו. והיינו דאמר"י בשחיטת חולין צפרק הזרוע (דף קלג.) וליקרייה לרבא רבא מוף היה לא מזינו לו מיפה בכל הש"ס אלא צוה המעשה כשציקש הגשמים צתמוז שלא לזורך. הכי גרסינן ר"פ גזר סענינא חלש לציח טעים מידי צעא רחמי ולא אסא מיטרא: **אי שריף מר חדא פינכא דדייסא**. מלשון שורפה חיה (ע"ז דף טז.). פ) פינכא מלא כף כמו מלמך פינכי (פסחים דף מט.). **דייסא טריי"ש בלע"ז**. ולחוכא קאמר ליה הכי משום דטעים צרישא והדר צעא רחמי: **רבי חנינא בן דוסא**. תנא הוא: **כל העולם כולו בלערי**. שמצקין מים לשדומיהן: **בנחת**. שאני יושב צניתי ואני לרץ לגשמים לפי שאין לי שדות: **מאי אהניא ליה כללוסיא דכסן גדול**. כשהיא מתפלל תפלה קצרה ציוס הכפורים שהיה אומר אל יכנס לפניך תפלת עוברי דרכים דר' חנינא מצטל ליה לללוסיא דכסן גדול שאעפ"כ שנוע הקצ"ה תפלתו ופסיק מיטרא: **שחונה**. חמה כמו חמוטי רלתי אור (ישעיה מד) תירגס יונתן בן עוזיאל שחית: **אס שחונה סהא גשומה**. כשהיא חמה נריכה הארץ לגשמים מאד ותדיר:

צס קול יולאס ואומרם כל העולם כולו. ולא גרסי' מהר חורב: **קצ חרובים מערצ צסנ לערצ צסנ**. כל השצת היה ניוון צךך. חסר לחס היה ומתגלגל היה צחרובין: **קאטרסא**. דצר שמעלה עשן כקישור הכצבן א): משום

לדידי אקריון בחלמי שלם טב לרב טב מריבון טב דמטוביה מטיב לעמיה אמר שמע מינה פ' עת רצון היא מבעי רחמי בעי רחמי ואתי מיטרא ההוא גברא דאיחייב נגדא כבי דינא דרבא משום דבעל כותית נגדיה רבא ומית אשתמע מילתא כי שבור מלכא בעא לצעורי לרבא אמרה ליה איפרא הורמיו אימיה דשבור מלכא לברה לא ליהוי לך עסק דברים בהדי יהודאי דכל מאן דבעיין ממרייהו יהיב להו אמר לה מאי היא בעין רחמי ואתי מיטרא אמר לה ההוא משום דזימנא דמיטרא הוא אלא לבעו רחמי האידנא בתקופת תמוז וליתי מיטרא שלחה ליה לרבא כוין דעתך ובעי רחמי דליתי מיטרא בעי רחמי ולא אתי מיטרא אמר לפניו רבונו של עולם י' אלהים באזנינו שמענו אבותינו ספרו לנו פועל פעלת בימיהם בימי קדם ואנו בעינינו לא ראינו אתא מיטרא עד דשפוך מרזבי פ' דצפורי לדיגלת אתא אבוה איתחזי ליה בחלמיה ואמר ליה מי איכא דמיטרח קמי שמיא כולי האי פ' אמר ליה שני דוכתך שני דוכתיה למחר אשכחיה דמרשם פורייה בסכיני רב פפא גזר תעניתא ולא אתא מיטרא חלש ליביה שרף פינכא דדייסא ובעי רחמי ולא אתא מיטרא אמר ליה רב נחמן בר פ' אושפזתי אי שריף מר פינכא אחריתי דדייסא אתי מיטרא איכספי וחלש דעתיה ואתא מיטרא פ' ר' חנינא בן דוסא הוה קא אזיל באורחא אתא מיטרא אמר לפניו רבונו של עולם כל העולם כולו בנחת וחנינא בצער פסק מיטרא כי מטא לביתיה אמר לפניו רבונו של עולם כל העולם כולו בצער וחנינא בנחת אתא מיטרא אמר רב יוסף מאי אהניא ליה צלותא דכהן גדול לגבי רבי חנינא בן דוסא דתנן פ' א היה מתפלל תפלה קצרה בבית החיצון פ' מאי מצלי רבין בר אדא ורבא בר אדא דאמרי תרוייהו משמיה דרב יהודה יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתהא השנה הזו גשומה ושחונה מעלייתא היא אדרבה גריעותא היא אלא א' אם שחונה תהא גשומה וטלולה ואל יכנס לפניך תפלת עוברי דרכים רב אחא בריה דרבא מסיים משמיה דרב יהודה י' לא יעדי עביד שולמן מדבית יהודה ואל יהו עמך ישראל צריכין להתפרנס זה מזה ולא לעם אחר אמר רב יהודה אמר רב פ' בכל יום ויום בת קול יוצאת ואומרת כל העולם כולו ניוון בשביל חנינא בני וחנינא בני דיו בקב חרובים מע"ש לע"ש הוה רגילא דביתהו למיחמא תנורא כל מעלי דשבתא ושדייא אקטרתא משום

מסורת הש"ס

א) טהרי פ"צ מ"א, ב) עוקצין פ"ב מ"ב א) גני הערוך ערך אהן א' דאחנאי פי' ספיטת מלואת אורן], ד) נברכות ת. יומא סט: יבמות עב. סנהדרין סד., ה) נ"ל דמתחא ובי"א בע"ז, ו) גני הערוך אושפזתי פי' הוא שס אמו של רב צפא], ז) יומא גנ:, ח) יומא גנ: ע"ש, ט) שס גנ:, י) צרכוס ח: חולין פו., יא) וועיין בסנהדרין קו: בפ"ש"י וע"ע צפי' רש"י צרכוס כ., יב) ויורקא יא], יג) ופי' לעיל כ., יד) ווע"ע רש"י מה כ: ד"ה איפרא ועי' מוס' גיטין יא. ד"ה הורמין וכי' הקשו על פ"ש"י,

»

תורה אור השלם

1. אֱלֹהִים בְּאֲזִינוּ שְׁמֵעֵנוּ אֲבוֹתֵינוּ סְפִירוּ לָנוּ פִּעֵל פִּעֻלָּת בִּימֵיהֶם בִּימֵי קִדְמוֹ: תהלים מר ב

»

הגהות הב"ח

א) גמ' שמעיה דמר דשכית: ב) שם ואחרו כולי עלמא למחזן מיניה ואמינא להו מהא כי להארויאל גזר סענינא בעא רחמי ולא אסא כי תתעמיטיו ביתו למחר אמר להו כי עת רצון היא למבועי רחמי צעי רחמי: א) רש"י ד"ה פלי כי זה לוח כמשחקין עד דה זה הס"י: ב) ד"ה אבותינו כי' מפלג להם נסים אבל בעינינו לא ראינו כליושו בעשיו הראה לנו בפלאותיך הס"ד: א) ד"ה אי שריף כי מל' שורפה חיה אי אכיל מר חזא פינכא מלא כף: ו) ד"ה אקטרתא כי' כקישור הכצבן כדי שיהיו סבורין השכנים שאופה בתור הק"ז:

»

גליון הש"ס

גמ' א"ל שני דוכתך. עיין חולין דף קלג ע"א רש"י ד"ה מוף:

»

לעוי רש"י

שול"ץ. מרחקת ירוקת. טריי"ש. מאכל של חיטה כחשה.

»

רבינו גרשום

האשה שכובשת ירק ונגע טומאה בקידה. אין מביאין טומאה לירק. כיון שנכבשו בטיל ליה בתורת יד. זיתים בטריפיהן. טרפא נמי הם ידות. אנא קיימנא. בההיא שעתא. דפרונאי. מקום. שחונה. חמימה.